

CONTRIBUȚIA PROGRAMELOR ȘI INSTRUMENTELOR COMUNITARE LA FORMAREA RESURSELOR FINANCIARE DESTINATE PROTECȚIEI MEDIULUI ÎN ROMÂNIA

**Elena HLACIUC, Ionel BOSTAN,
A. BURCIU, Alunica MORARIU**

“Stefan cel Mare” University of Suceava

e-mail: aurelb@seap.usv.ro, elenah@seap.usv.ro,
morariua@seap.usv.ro, ibostan@seap.usv.ro

Lasting utilization of natural resources represents a key objective for Romania and can be reached by integrating the environment protection and nature preservation within the sector's politics. This integration is extremely important in fields as using the terrains, rural development, lasting utilization of water resources, the management of waste and environment security, as well as regional and human settlements development and territory planning. Lately, in this way, there were obviously carried out important financial efforts. Within our demarche, we aim for disclosing some certain reference points, by emphasizing the contribution of community's programs and instruments over forming the financial resources intended for environmental protection.

Keywords: *Environmental objectives, European programs, ecological measures, environmental fund, rural infrastructure, waste management.*

Programul Operațional Sectorial de Mediu (POS Mediu) este strâns corelat cu obiectivele naționale strategice prevăzute în Planul Național de Dezvoltare (PND) și se bazează pe principiile și practicile Uniunii Europene, pe obiectivele și prioritățile politicilor de mediu ale Uniunii Europene, reflectând atât obligațiile internaționale ale României cât și interesele specifice naționale.

Programul în cauză este astfel conceput încât să reprezinte un catalizator pentru o economie mai competitivă, un mediu mai bun și o dezvoltare regională mai echilibrată, continuând programele de dezvoltare a infrastructurii de mediu cu luarea în considerare a programele de dezvoltare inițiate în cadrul asistenței de preaderare (Phare și ISPA).

1. OBIECTIVE NAȚIONALE STRATEGICE DE MEDIU

În acest context, obiectivul fundamental constă în reducerea decalajului existent între Uniunea Europeană și România cu privire la infrastructura de mediu, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ. Aceasta ar trebui să se concretizeze în servicii publice eficiente, cu luarea în considerare a principiului dezvoltării durabile și a principiului “poluatorul plătește”.

Obiectivele specifice POS Mediu sunt: 1. Îmbunătățirea accesului la infrastructura de apă, prin asigurarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în majoritatea zonelor urbane până în 2015, 2. Ameliorarea calității solului, prin îmbunătățirea managementului deșeurilor și reducerea numărului de zone poluate istoric în minimum 30 de județe până în 2015, 3. Reducerea impactului negativ cauzat de centralele municipale de termoficare vechi în cele mai poluate localități până în 2015, 4. Protecția și îmbunătățirea biodiversității și a patrimoniului natural prin sprijinirea implementării rețelei Natura 2000 și 5. Reducerea riscului la dezastre naturale, prin implementarea măsurilor preventive în cele mai vulnerabile zone până în 2015.

Trebuie să spunem că Programul acoperă perioada 2007-2013, dar obiectivele sale urmăresc nevoile de dezvoltare ale României dincolo de 2013, prin punerea bazelor dezvoltării durabile a investițiilor vizate. POS este menit să contribuie la îndeplinirea obligațiilor pe care România le are în sectoarele de mediu, în special în cele mai puțin dezvoltate regiuni ale țării.

2. RESURSE FINANCIARE DESTINATE PROTECȚIEI MEDIULUI

Bugetul total al POS Mediu pentru perioada de programare 2007-2013 este de aproximativ 4,900 miliarde Euro. Din aceștia, 3,960 miliarde Euro reprezintă sprijinul comunitar, iar mai mult de 940 milioane Euro provine din bugetul național. Sursele comunitare sunt asigurate din Fondul de Coeziune și Fondul European pentru Dezvoltare Regională.

În ultimii ani (2000 – 2003), potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, cheltuielile pentru protecția mediului la nivel național au avut o evoluție ascendentă, deși procentul investițiilor în domeniul mediului din PIB rămâne în continuare foarte scăzut comparativ cu țările Uniunii Europene: resurse financiare proprii ale populației - 49%, instituții internațional financiare - 16%, finanțare CE - 23%, alte surse - 4%, bugete guvernamentale 8%.

Cea mai mare sursă de fonduri (cu aproape 49 %) o constituie prețul plătit de populație în contextual internalizării costurilor de mediu. Se estimează ca acest venit reprezintă 5% din venitul total disponibil al populației. Acesta va reprezenta sursa cheie pentru achitarea prestării de servicii publice de mediu și ar putea avea o contribuție importantă la investițiile de mediu.

3. FONDUL DE MEDIU

Pentru a sprijini elaborarea de proiecte în cadrul Planului Național de Acțiune pentru Protecția Mediului s-a constituit Fondul de Mediu în baza Legii nr. 73/2000 și a Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 86/2003. Acesta are scopul de a stimula un anumit număr de investiții de mediu de interes public, acordând prioritate celor incluse în Planul Național de Acțiune pentru Protecția Mediului.

Încasările din Fondul de Mediu sunt reprezentate de diferite taxe suportate de către agenții economici poluatori, alocații de la bugetul de stat, donații, sponsorizări, asistență financiară din partea unor persoane fizice sau juridice sau a

unor organizații internaționale, taxe pentru eliberarea autorizației de mediu, precum și rambursarea capitalului și a dobânzii de către utilizatorii resurselor fondului.

Categoriile de proiecte eligibile pentru finanțare din Fondul de Mediu sunt stabilite printr-un plan anual adoptat de către comitetul director al Fondului. Resursele fondului sunt în mare parte canalizate către proiecte/achiziționarea de aparatură cu tehnologie nepoluantă și proiecte de gestiune a deșeurilor.

4. SPRIJINUL FINANCIAR COMUNITAR

Strategiile naționale, planurile de acțiune naționale, regionale și locale din domeniul mediului înconjurător au fost elaborate sau actualizate astfel încât să asigure o viziune cât mai coerentă asupra politicii de mediu din România și asupra modului în care accesat ar putea fi implementată.

Asistență PHARE

În România, Programul Phare este activ din 1998, iar protecția mediului a constituit un domeniu important de acțiune în cele trei componente active ale sale – Phare „Național”, Phare „Cooperare trans-frontalieră” și Phare „Coeziune economică și socială”. Programul PHARE contribuie în prezent cu aproximativ 17 milioane Euro pentru pregătirea de proiecte în vederea finanțării prin FSC.

Obiectivele naționale pentru fiecare an de funcționare au progresat de la pregătirea adoptării acquis-ului comunitar de mediu la aspecte practice de implementare. Cu sprijinul programului PHARE s-a reușit transpunerea aproape în totalitate a legislației europene în domeniile: legislație orizontală, substanțe chimice, managementul deșeurilor, controlul poluării industriale, calitatea aerului, calitatea apei, protecția împotriva zgomotului.

Proiectele PHARE au contribuit substanțial la întărirea capacității administrative la nivel central, regional și local prin organizarea de sesiuni de training sau seminarii de informare pe diverse probleme de mediu, dotarea cu echipamente de monitorizare a calității mediului, calculatoare, softuri, echipamente de birotică. Astfel, cu sprijinul proiectului PHARE 2000 sa realizat punerea în practică, la nivelul aglomerației urbane București, a unuia dintre cele mai moderne sisteme de monitorizare a calității aerului din Europa, iar sisteme asemănătoare vor fi date în funcțiune în următorii ani pentru celelalte aglomerații urbane din România.

Prin programul *PHARE 2003 CES* s-a implementat prima schemă (pilot) de granturi mici pentru managementul deșeurilor, în regiunea Centru (valoare 5,33 milioane Euro), pentru ca apoi, prin PHARE 2004, schema să fie extinsă la nivelul întregii țări (valoare 21,87 M Euro).

Prin PHARE 2005-2006 s-au lansat scheme de granturi în alte sectoare de mediu (aer, IPPC, apă, protecția naturii) avându-se în vedere, ca beneficiari, și sectorul privat. Investițiile de mediu prin proiectele PHARE, se cifrează la aprox. 276 mil. Euro, destinate atât pentru implementarea directivelor specifice politicii de mediu cât și pentru investițiile necesare conformării cu legislația comunitară în domeniu.

Programul LIFE

Cele doua componente ale programului LIF, *LIFE – Mediu* și *LIFE Natura*, sunt funcționale în România din 1999 și finanțează proiecte ce tratează probleme specifice, locale de îmbunătățire, protecție sau conservare a calității mediului (*LIFE Mediu*) și a biodiversității (*LIFE Natura*).

Dacă proiectele din cadrul componentei „Natura” vizează protecția diferitelor ecosisteme și specii de plante și animale, în cadrul componentei „Mediu” au fost desfășurate proiecte inovatoare privind: sistemul de avertizare în cadrul fenomenelor periculoase, dezvoltarea unor sisteme operative pentru studiul, monitorizarea și prognozarea impactului poluării, sensibilizarea populației în precolectarea selectivă a deșeurilor menajere etc.

Acest tip de proiecte vine în sprijinul măsurilor de infrastructură ale programului ISPA și contribuie la realizarea obiectivelor naționale de mediu. Până în prezent, pentru componenta *LIFE – Mediu* au fost selectate 12 proiecte cu o valoare totală de aprox. 3,77 milioane Euro și 19 proiecte pentru *LIFE – Natura*, cu o valoare totală de aprox. 4,66 milioane Euro. Astfel, în perioada 1999-2004, 31 de proiecte au fost selectate, cu o contribuție totală a proiectului *LIFE* de aprox. 8,4 mil Euro.

Programul ISPA

Prin ISPA, România primește anual între 208 – 270 milioane Euro, din care 104 – 135 milioane Euro au fost alocate pentru proiecte din infrastructura de mediu (apă și deșeuri). Programul ISPA nu poate finanța mai mult de 75% din costul total al proiectului. Astfel, este necesar ca beneficiarii să identifice resurse financiare pentru restul de 25%.

Două instituții financiare internaționale au propus co-finanțare pentru proiectele ISPA:

o Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) prin facilitatea de împrumut de 80 de milioane Euro acordată Consiliilor Locale din zona urbană, care nu necesită garanție de stat. Această facilitate a fost extinsă la începutul anului 2004 cu 60 milioane Euro, pentru care este necesară garanția statului.

o Banca Europeană de Investiții (BEI) printr-un program similar care necesită garanție de stat.

În perioada 2000-2005 au fost aprobate pentru finanțare ISPA 40 proiecte dintre care 27 pentru modernizarea infrastructurii de apă/apă uzată, 7 în domeniul managementului integrat al deșeurilor și 6 proiecte de Asistență Tehnică.

Valoarea totală a proiectelor finanțate prin ISPA se ridică la 1,38 miliarde Euro din care cca. 1,02 miliarde Euro reprezintă grant ISPA, cca 178 milioane Euro împrumuturi BEI, 111 milioane împrumuturi BERD și 68 milioane Euro contribuție de la bugetul de stat sau bugetele locale.

Programul SAMTID

Ministerul Administrației și Internelor, a demarat în anul 2001 *Programul de dezvoltare a infrastructurii în orașele mici și mijlocii* (SAMTID), destinat

îmbunătățirii stării tehnice a infrastructurii locale și a calității serviciilor de alimentare cu apă și canalizare.

Până în prezent, programul a fost accesat de un număr de 91 de orașe din 14 județe, având o populație totală de aproximativ 2,5 milioane de locuitori, fiind împărțit în 2 faze, cu 5 și respectiv 9 asociații ale autorităților locale. Valoarea întregului program este de 96 mil. Euro, 40 milioane în faza I și 56 milioane Euro în faza II.

Structura de finanțare a programului este următoarea: 50% (48 milioane Euro), sub formă de grant de la UE și de la bugetul de stat, iar restul de 50% (48 milioane Euro) fiind împrumuturi de la BEI și BERD.

Programul SAPARD

Documentul de programare multianuală și de fundamentare pentru implementarea Programului SAPARD în România este Programul Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (PNADR) aprobat prin Decizia Comisiei Europene, la data de 12 decembrie 2000.

În cadrul acestui program este prevăzută acordarea asistenței financiare nerambursabile pentru „Dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale” (măsură 2.1 din PNADR).

Această măsură include și proiecte de investiții pentru mediu:

- Construcția și modernizarea drumurilor și podurilor comunale;
- Construcția și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă potabilă;
- Construcția de sisteme de canalizare și stații de epurare a apei uzate.

Până în prezent, prin intermediul Agenției SAPARD, au fost selectate pentru măsura 2.1., peste 600 de proiecte în domeniul îmbunătățirii infrastructurii rurale, în valoare totală de aprox. 483,5 mil. Euro.

CONCLUZII

În ultimii ani, în România, s-a realizat integrarea protecției mediului și a conservării naturii în politicile sectoriale. Aceasta integrare s-a dovedit a fi este extrem de importantă în domenii precum utilizarea terenurilor, dezvoltarea rurală, utilizarea durabilă a resurselor de apă, managementul deșeurilor și siguranța mediului, precum și dezvoltarea regională și a așezărilor umane și amenajarea teritoriului.

Evident, în acest sens au fost făcute eforturi financiare considerabile, rol aparte având contribuția programelor și instrumentelor comunitare – PHARE, LIFE, ISPA, SAMTID și SAPARD.

În continuare se vizează reducerea decalajului existent între Uniunea Europeană și România cu privire la infrastructura de mediu, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ.

De aceea, Programul Operațional Sectorial de Mediu (POS Mediu) este strâns corelat cu obiectivele naționale strategice prevăzute în Planul Național de Dezvoltare (PND) și se bazează pe principiile și practicile Uniunii Europene, pe

obiectivele și prioritățile politicilor de mediu ale Uniunii Europene, reflectând atât obligațiile internaționale ale României cât și interesele specifice naționale.

BIBLIOGRAFIE

1. Bran Florina, Ioan Ildiko, *Ecologie generală*, Ed. ASE, București, 2004
2. Bran Florina, *Mic lexicon de protecția mediului*, Ed. Economică, București, 1999
3. Negrei C., *Economia și politica mediului*, Ed. ASE, 2004
4. Rojanschi, V., Bran, Florina, Diaconu Gheoghiță, *Protecția și ingineria mediului*, Ed. Economică, București, 1997, 2003
5. Trică Carmen *Economia Mediului - lucrări aplicative și studii de caz*, Ed. A.S.E., București, 2002
6. Trică Carmen, *Economia mediului. Teorie și practică*, Ed. ASE, 2004
6. *** Programul Operațional Sectorial de MEDIU, Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor, 2006